

ประชุมกาพย์เห่เรือ

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓

แจกในการกฐินพระราชทาน

มหาอำมาตย์โท เจ้าพระยาสุรบดีสินทธรสุนทรภักไชย

สมุหพระนครบาล

ณ วัดไพชยนต์พลเสพย์

จังหวัดพระประแดง

พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

ประชุมกาพย์เห่เรือ

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓

—•••—
แจกในการกฐินพระราชทาน

มหาอำมาตย์โท เจ้าพระยาสุรบดีนทรสุรินทรภาไชย

สมุหพระนครบาล

ณ วัดไพชยนต์พลเสพย์

จังหวัดพระประแดง

พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

กรมการปกครอง

จังหวัด...

...

...

...

...

...

...

อธิบายตำนานเห่เรือ

ภาพเห่เรือเหล่านี้ ถ้าว่าโดยกระบวนหนังสือ ล้วน
เป็นกลอนสังวาสซึ่งแต่งดีอย่างที่สุดในหนังสือไทยพวก ๑ ด้วยเหตุนี้
คนทั้งหลายจึงชอบอ่าน แลพอใจจำไว้ขับร้องเล่นตั้งแต่ ไร ๆ มา
จนทราบเท่าทุกวันนี้ ผู้ที่ได้สมุดเล่มนี้เห็นจะไม่ใคร่มีใคร
ๆ ถ้ามีก็คงน้อยตัวทีเดียว ที่จะไม่เคยอ่านแลไม่ชอบบทเห่เรือ
เพราะฉะนั้นไม่ จำเป็นที่จะต้อง อธิบาย บอกว่าบทเห่เรือ เป็นของดี
อย่างไร แต่เห่เรือ ถ้าว่าโดยประเพณีแลเรื่องราวของบทเห่
เหล่านี้ ตำนานในทางโบราณคดีมีอยู่บ้าง บางทีจะมีผู้ซึ่งยังไม่
เคยทราบ ข้าพเจ้าจึงจะลองอธิบายตำนานเห่เรือในคำนำนี้ ตาม
ที่ข้าพเจ้าเคยได้ ยินผู้ใหญ่บอกเล่าประกอบกับความรู้ แล ความสัน
นิฐานของตนเองด้วย ถ้าความที่ข้าพเจ้าแสดงวิปัสสนาคลาดเคลื่อน
บ้างอย่างไร ขอท่านผู้อ่านจงให้อภัยโทษด้วย

จะกล่าวด้วยการเห่เรือก่อนลักษณะการที่พลพายขับร้องอย่าง
หนึ่งอย่างใดในเวลาพายเรื่อนั้น เห็นจะมีเป็นประเพณีด้วยกันทุก
ชาติทุกภาษาบรรดาที่ใช้เรือพาย แลคงมีมาแต่ดึกดำบรรพ์ทีเดียว

ด้วยมีประโยชน์เป็นสัญญาให้พ่ายพร้อมกัน แลให้เกิดความรื่น
 เรืองพอแก่เหนื่อยได้บ้าง เหน้เรือของชนชาติอื่น ๆ มีเงินแลญวน
 เปนต้นนั้น ที่เขาร้องเล่นลิเกกันก็ได้ยินอยู่ แต่ข้าพเจ้าไม่ได้
 เอาใจใส่สืบสวนด้วยไม่เกี่ยวแก่เรื่องที่กล่าว จะกล่าวเฉพาะ
 แต่เหน้เรือของไทยเราเข้าใจว่าเหน้เรือทุก ๆ อย่าง ย่อมจะมีมูลเหตุ
 แต่หากรู้ได้ในเวลานี้บ้างรู้ไม่ได้บ้าง ยกตัวอย่างเช่นขานยาว
 “เหยอว เยื่อว” ที่เราเคยได้ยินอยู่ทั่วกันนี้เป็นเหน้อย่างดำ มูลเหตุ
 จะมาแต่ไหน แลจะเป็นภาษาไร ข้าพเจ้าไม่เคยทราบ จนไปได้
 คำเงื่อนเมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๓๔ เมื่อไปราชการประเทศยุโรป
 ขากลับโปรดให้มาทางประเทศอินเดีย ได้ไปแวะที่เมืองพาราณสี
 เขาจัดที่ให้อยู่แห่ง ๑ ต่างฟากแม่น้ำคงคากับรามนคร ซึ่งเป็น
 ที่อยู่ของมหาราชพาราณสี วันที่ข้าพเจ้าจะไปรามนครนั้น มหา
 ราชจัดเรือขนานมารับข้ามฟาก เปนเรือ ๒ ลำผูกติดกัน ทำ
 เปนมณฑปไว้ข้างท้าย ตั้งเก้าอี้รับแขกไว้ในมณฑปนั้น พอออก
 เรือพายข้ามแม่น้ำคงคา ฝีพายคนหนึ่งขับร้อง เปนภาษาสัน
 สกฤตขึ้นด้วยคำว่า “โอม” แต่คำต่อไปว่าอะไร ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ
 ประมาณอักษรสักบาทหนึ่ง ๑ พอจบฝีพายก็รับ ด้วยเสียงดัง
 คล้าย ๆ “เยื่อว” ทั้งลำ แล้วดับบทก็ขึ้นใหม่ ฝีพายรับเยื่อว
 อีก เหน้ไปอย่างนั้นจนข้ามถึงท่ารามนคร ข้าพเจ้าถามเขาว่าฝีพาย
 ขับร้องอะไรกัน เขาอธิบายว่าเป็นคำขับบูชาพระรามพระลักษณ

ได้ความเช่นนั้นจึงเห็นว่า เรื่องขานยาวเหยียดเยี้ยวของไทยเรานั้น
 เห็นพวกพราหมณ์ จะพาแบบแผนเข้ามาแต่มีชั้นพิเศษประเทศเป็นแน่
 แต่เดิมคงจะขับเป็นภาษาสันสกฤต ครั้นนานเข้าหลุดลุ่ยไปที่ละ
 น้อยด้วยเราไม่รู้ภาษา จึงเหลืออยู่แต่เหยียดเยี้ยว จึงไม่รู้ว่า
 ภาษาอะไร ยังเห็นที่มีในตำราอีกอย่าง ๑ ซึ่งเรียกว่า “สวะเห”
 นั้น ถ้อยคำก็แปลก ขึ้นว่า “เห่แลเรื่อ” พลพวยรับว่า “เห
 โห เห่ โห” เมื่อจะจบต้นบทชักว่า “ไชยแก้วพ่อเอย”
 พลพวยรับว่า “โอว โอว” นี้ ดูท่าเดิมก็ว่าจะเป็นภาษา
 สันสกฤตอีก แต่มูลเหตุจะมาอย่างไรข้าพเจ้าหาทราบไม่ ถ้อยคำ
 ที่เข้าใจได้เชื่อไปด้วยคำเรียงทัพ คงจะได้ใช้ให้กระบวนเรื่อหลวง
 มาแต่ก่อน แต่บทเห่เรื่อที่เราชอบร้องกันเล่น เช่นชมเรื่อ
 กระบวนเสด็จ แลชมปลาเป็นต้น ที่แต่งครั้งกรุงเก่าก็ดี ฤ
 บทเห่แต่งในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ เช่นเห่ชมกับเจ้าของกินนั้นก็ดี
 มีใช้บทเห่ในการหลวง รู้ตำนานเป็นแน่ (ดังจะกล่าวต่อไป
 ข้างหน้า) ว่าเมื่อแต่งขึ้นเป็นแต่สำหรับเห่เล่นโดยลำพัง ฟังเอยบท
 เห่เหล่านั้นมาใช้ในการหลวงเมื่อรัชกาลที่ ๔ นี้เอง บทเห่เรื่อกระ
 บวนหลวงของเดิม นอกจากสวะเห่นั้นจะมีบทอะไร ๆ อีกใน
 กาพย์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ก็บ่งไว้ว่า “พลพวยกรายพวยทองร้อง
 โอ้เห่โอ้เห่มา” ดังนี้ เห็นจะไม่ได้หมายความว่าเห่แต่สวะเห่
 อย่างเดียว แต่บทเก่าหากสูญเสีย จึงทราบไม่ได้ในเวลานี้ว่า
 มีบทเห่อะไรอีกบ้าง

ถ้าโดยลำนํ้าสำหรับเห่เรือ ในตำราบอกไว้แต่ ๓ อย่าง
 เรียกว่า สวะเห่อย่าง ๑ ช้ำลวะเห่อย่าง ๑ มูลเห่อย่าง ๑ แต่ที่
 เคยสังเกตเห็นลักษณะเห่ในกระบวนหลวง เห็นเห่อยู่ ๔ อย่าง
 คือเมื่อเสด็จลงประทับในเรือพระที่นั่งแล้ว หลวงพิศณุเสนี ขุน
 งามเกรเป็นต้นบท (จะได้เป็นต้นบทโดยตำแหน่งๆ โดยเฉาะตัว
 ขำพเจ้าไม่ทราบแน่) คนหนึ่งนั่งคุกเข่าพนมมือเห่โคลงนํ้ากาพย์
 บางที่เรียกกันว่าเกร็นโคลงก็เคยได้ยิน เมื่อจบบทโคลงแล้วจึง
 ออกเรือพระที่นั่งพลพายพายนบกบินจังหวะช้า เพราะว่าเรือตามนํ้า
 ไม่หนักแรงผองพายเองมาได้ ใช้นํ้าองเห่ช้า เข้าใจว่าได้ กับที่
 เรียกในตำราว่าช้ำลวะเห่ (น่าจะเป้นช้าแล้วเห่) คงหมายความว่า
 ว่าเห่ช้า พอจนจะถึงที่ประทับ ต้นบทก็ชักสวะเห่ คำนีจะหมาย
 ความอย่างไรยังคิดไม่เห็น คนพอจบบทเรือพระที่นั่งก็ถึงที่จอด
 งามกลับเรือทวนนํ้ามีระยะย่านไกลต้องพายหนักจังหวะเร็ว ใช้นํ้า
 เห่ทำนองเร็ว ที่มีพลพายรับ “ฮะโฮ” นั้น เข้าใจได้ว่ากับที่
 เรียกในตำราว่ามูลเห่ คงหมายความว่าเห่เป็นพื้น เมื่อจบบทพาย
 จำ ๓ ที่ส่งทุกบท ถ้ายลวยพระประทีปเดือน ๑๒ ซึ่งมีการแต่งเรือ
 พระที่นั่งถึงทรงพระไชยลำนํ้า พานพุ่มดอกไม้พุทธรูปลำนํ้าหนึ่ง
 เวลาเรือถึงเข้ามาทอดเทียบเรือบัลลังก์พระที่นั่ง ทรงจุดเทียนเครื่อง
 นมัสการแล้ว โปรดให้จอดเห่ถวายเป็นนาน ๆ ว่าเป็นทำนองมูลเห่
 เห่ถวายเป็นแล้วออกเรือ จึงเปลี่ยนเป็นทำนองช้ำลวะเห่ ลักษณะ
 การเห่เรือเคยเห็นดังกล่าวนาน

ที่นี้จะกล่าวถึงตำนานบทเห่เรือต่อไป บทเห่เรือที่พิมพ์ใน
สมุดเล่มนี้ มีตำนานได้ทราบมาดังนี้

๑ บทเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์มี ๒ เรื่องๆ ที่ ๑ ชม
พยุหยาตราทางชลมารค ขึ้นต้นแต่ “ พระเสด็จโดยแดนชล
ทรงเรือที่นั่งมณีนุชา ” ต่อชมกระบวนเรือว่าด้วยชมปลาชมไม้
ชมนก เป็นนิราศ บทเห่เรือนี้เห็นได้ในสำนวนว่า เจ้าฟ้า
ธรรมธิเบศร์ทรงนิพนธ์สำหรับเห่เรือพระที่นั่งของท่านเอง เวลาตาม
เสด็จขึ้นพระบาท ออกจากกรุงเก่าเวลาเช้า พอเย็นก็ถึงท่าเจ้าสนุก

บทเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์เรื่องที่ ๒ นั้น เป็นคำ
สั่งวาทะเรื่องพระยาครูธลักนงกากีมานำบท ขึ้นต้นว่า “ ทาง
กรโอบอุ้มแก้ว เจ้ากรมแพรวสบรรพวงค์ ” แล้วว่าต่อไป
เป็นกระบวนสั่งวาทะจนจบ ถ้าสังเกตจะเห็นได้ในสำนวนว่าเอา
เรื่องจริงอันเป็นความขำลบลี ในพระหฤทัยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์
ออกมาว่าตลอดทั้งเรื่อง เรื่องที่ว่านั้น อาจจะรู้ได้ในปัจจุบันนี้
ด้วยมีปรากฏอยู่ในหนังสือพระราชพงษาวดาร ที่ได้กล่าวถึงเจ้า
ฟ้าธรรมธิเบศร์ลอบผูกสมัครรักใคร่กับเจ้าฟ้าสังวาล จึงเข้าใจ
ว่าบทเรื่องหลังนี้ ว่าด้วยเรื่องสั่งวาทะเจ้าฟ้าสังวาลทั้งสิ้น ด้วย
เหตุนี้แต่เดิมเห็นจะใช้บทเรื่องนี้ เห่แต่เฉพาะเวลาทรงเรือประพาศ
โดยลำพัง เช่นเที่ยวทุ่งเป็นต้น

๒ บทเห่เรือพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศ
หล้านภาลัยนั้น ตั้งแต่ชมกับเข้าของกินขึ้นว่า “ มัศหมันแกงแก้วตา

หอมยี่หร่า รส ร้อนแรง” เป็นต้น ตลอดจนว่าด้วยงาน
นักขัตฤกษ์ เข้าใจว่าทรงพระราชนิพนธ์แต่เมื่อในรัชกาลที่ ๑
ผู้หลักผู้ใหญ่เล่ากันว่า พระราชนิพนธ์นี้ทรงชมสมเด็จพระ
ศรีสุริเยนทราบรมราชินี แต่ยังเป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ
ด้วยกระบวนแต่งเครื่องเสวยไม่มีผู้ใดจะดีเสมอในครั้งนั้น บทเห
เรือซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระราชนิพนธ์
ก็สำหรับเหเรือเสด็จประพาสมิได้ใช้ในราชการ เรือเหเรือในราช
การนั้น โคลงพยุหยาตราพระภักติน ซึ่งสมเด็จพระบรมพร
มานุชิตชิโนรสทรงนิพนธ์เมื่อในรัชกาลที่ ๓ ไม่ได้กล่าวถึงเหเรือเลย จึงเข้า
ใจว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้เอาบทเหเรือ
ทั้งบทครั้งแรกเก่าแลบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ มาใช้เหเรือ
ในราชการต่อเมื่อในรัชกาลที่ ๔

๓ บทเหเรือพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ นั้น มีแต่ชมโฉม
บทเดียว ทรงพระราชนิพนธ์สำหรับให้เหถวายเวลาลอยพระประ
ทีปดังกล่าวมา ไม่ใคร่จะได้ใช้ในที่อื่น นานๆ ได้ยินเอาไปเห
กระบวนพระภักตินพยุหยาตราครั้ง ๑ เหเรือพระราชนิพนธ์เรื่องนี้
ผู้เคยตามเสด็จลงเรือบัลลังก์ลอยพระประทีป ได้ยินเหทุก ๆ ปี
จึงจำไว้ได้ แต่ไม่ปรากฏว่าได้เคยพิมพ์ถวายไว้ในที่ไหน พึงจะ
พิมพ์ในที่ประชุมกาศพยัคฆ์เหเรือนี้

๔ บทเห่พระราชนิพนธ์ในรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้มาพิมพ์ในประชุมกาศให้เรือด่วนนั้น ทรง
พระราชนิพนธ์พระราชทานสำหรับพิมพ์ในหนังสือสมุทสาร อุด
หนุนราชนาวิสมาคม เมื่อปีขาล พ.ศ. ๒๔๕๓ เอาเค้าเรื่องบทเห่
เรือก่มาทรงพระราชนิพนธ์ เทียบลักษณะการในเวลาปัจจุบันนี้
เป็นต้นว่าเห่เก่าชมกระบวนเรือพาย ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งแลเรือรบ
เรือไล่ในครั้งนั้น พระราชนิพนธ์ทรงชมเรือพระที่นั่งแลเรือรบ
แลเรือไล่ ซึ่งเป็นเรือกลไฟในเวลานี้ ถึงบทอื่นก็ทรงเทียบให้
ตรงกับที่เป็นอยู่แต่ความนิยมในสมัยนี้ ทั้งในทางพรรณา
แลในกลอนสัງวาศ ถ้าผู้เป็นนักเรียนโบราณคดีอ่านด้วยความ
สังเกต บทเห่เรือดั้งแต่แต่งครั้งกรุงเก่าแลที่แต่งครั้งรัชกาล
ที่ ๒ กรุงรัตนโกสินทร แลพระราชนิพนธ์ในรัชกาลปัจจุบันนี้
จะได้ประโยชน์ความเข้าใจการที่เปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับทั้งความ
นิยมแลการงาน นอกจากประโยชน์ที่ได้ ในทางอ่านหนังสือกลอน
ที่แต่งคืออีกส่วน ๑

๕ บทเห่เรือพระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต นั้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต ทูลเชิญให้ทรงนิพนธ์เมื่องาน

พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ในรัชการปัตยุบันนี้ ด้วยมีการสมโภชส่วนกระทรวงทหารเรือ
 ส่นองพระเดชพระคุณ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม รัตนโกสินทร
 ศก ๑๓๐ พ.ศ. ๒๔๕๔ มีการตกแต่งสถานที่ในกรมทหารเรือแถว
 ทำราชวรดิฐทั้ง ๒ ฟากแม่น้ำ ตลอดถึงวัดอรุณราชวราราม แล
 มีกระบวนแห่เรือในแม่น้ำ บทเห่เรือนี้เห่ในเรือพระที่นั่งกิ่ง
 เมื่อมาจอดถวายไชยมงคลที่ท่าราชวรดิฐ ดำเนินของบทเห่เรือ
 มีดังแสดงมานี้.

๑.

บทให้เรือ

พระนิพนธ์ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์

เห่ชมเรือกระบวน

โคลง

๑ บ้างเสด็จประเวศทั่ว	ชลาลัย
ทรงรัตนพิमानไชย	กิ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวงพลไกร	แห่นแห่
เรือกระบวนต้นแพรว	เพริศพรั่งพายทอง ฯ

ข้าลวาท

๑ พระเสด็จโดยแดนชล	ทรงเรือต้นงามเจดฉาย
กิ่งแก้วแพรวพรรณราย	พายอ่อนหยับจับงามงอน
๑ นาวาแน่นเป่นขันธ์	ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
เรือเร็วทิวธงสลอน	สาครลั่นครั่นครื้นฟอง
๑ เรือครุฑยุคนาคหัว	ลือลือมาพาผืนผยอง
พลพายกรายพายทอง	ร้องโหเห่โอ้เห่มา
๑ สรมุขมุขสีดำน	เพียงพิमानผ่านเมฆา
ม่านกรองทองรจนา	หลังคาแดงแย่งมังกร
๑ สมรรถไชยไกรกาบแก้ว	แสงแววจับจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร	ตั้งร่อนฟ้ามาแดนดิน

- ๑ สุวรรณหงษ์ทรงภู่ห้อย งามนชดช้อยลอยหลังสินธุ์
 เพียงหงษ์ทรงพรหมินทร์ ถิ่นลาคเลื่อนเตือนตาชม
 ๑ เรือไชยไวย่องวิ้ง รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม
 เสี่ยงเส้าเร้าระดม ห่มท่ายเย็นเดินคู่กัน

มุละเห'

- ๑ กขสหัสที่ผาดแผ่น ดุดังเป็นเห็นขบขัน
 ราชสหัสที่ขยับัน คั่นสองคู่ดูยิ่งยง
 ๑ เรือม้าน้ำมุงน้ำ แล่นเฉื่อยฉ่ำดำระหง
 เพียงม้าอาชาทรง องค์พระพายผายผันผยอง
 ๑ เรือสิงห์วิ่งแผ่นโผน โจนตามคลื่นผันผัวฟอง
 ดูยิ่งสิงห์ล้าพอง เปนแถวท่องล่องตามกัน
 ๑ นาคาหน้าดังเป็น ดูขะเม้นเห็นขบขัน
 มังกรถอนพายผัน ทันแข่งหน้าวาสุกรี
 เลียงผาง่าเท่าโผน เพียงโจนไปในวาร
 นาวาหน้าอินทรีย์ ที่ปีกเหมือนเลื่อนลอยโพยม
 ๑ คนตรมื่ออิงอล ก้องกาหลพลแห่โหม
 ให้อีกกรีกกรนโครม โสมนัสชื่นรื่นเริงพล
 ๑ กริธาหม่นาเวศ จากนกระศโดยสาชล
 เหมหันชนกระมล ยลมาจนาสารพนม

เห่ชม ปลา

โคลง

๑ พิศพรรณปลาว่ายเกล้า	คลึงกัน
ถวิลสุดาดวงจันทร์	แจ่มหน้า
มัสยายังพั่วพั่น	พิศวาส
ควรฤพรากน่องข้า	ชวคเคล้าคลึงชม

ข้าละเห่

๑ พิศพรรณปลาว่ายเกล้า	คิดถึงเจ้าเศร้าอารมณ์
มัสยายังรุ่ม	สมสาใจไม่พามา
๑ นวลจันทร์เป็นนวลจริง	เจ้างามพริ้งยิ่งนวลปลา
คงเบือนเบือนหน้ามา	ไม่งามเท่าเจ้าเบือนชาย
๑ เพียนทองงามดังทอง	ไม่เหมือนน่องห่มดาบพราย
กระแหแหห่างชาย	ดังสายสวาทิกลาจากสม

ทรงแปลง

๑ แก้มข้าใครต้อง	อันแกมน่องข้าเพราะชม
ปลาทุกทุกข้อกรรม	เหมือนทุกข์ พี่ที่จากนาง

ทรงแทรก ๕ บาท ๑

มุละเห่

๑ น้ำเงินคือเงินยวง	ขาวพรายช่วงสีสำอาน
ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง	งามเรื่อเรื่อเนื้อสองสี
๑ ปลากรายว่ายเคียงคู่	เคล้ากันอยู่คู่งามดี
แต่นางห่างเหินพี่	เห็นปลาเคล้าเศร้าใจจร

ทรงแทรก ๕ บท

๑ หางไก่อ้วยแหวกว้าย	หางไก่อัลล้ายไม่มีหงอน
คิดอนงค์องค์เฮอร์	ผมประบ่าอำเอี่ยมไร
๑ ปลาสร้อยลอยล่องชล	ว้ายเวียนวนปนกันไป
เหมือนสร้อยทรงทรมว้าย	ไม่เห็นเจ้าสร้อยว้าย
๑ เนื้ออ่อนอ่อนแต่ซ้อ	เนื้ออ่อนฤ่อ่อนทั้งกาย
ใครต้องข้องจิตรชาย	ไม่วายนึกตรึงตรึงทรวง
๑ ปลาเสือเหลือที่ตา	เลื่อมแหลมกว่าปลาทั้งปวง
เหมือนตาสุตาดวง	ดูแหลมล้ำจำเพราคม
๑ แมลงภู่คู่เคียงว้าย	เห็นคล้ายคล้ายหน้าเขยชม
คิดความยามเมือสม	สนิทเกล้าเจ้าเอวบาง
๑ หวีเกศเพศช้อปลา	คิดสุดาอำองค์นาง
หวีเกล้าเจ้าสระสาาง	เส้นเกศสลวยรววกลิ้นหอม
๑ ชะเวงแผ่ฝ้งแนบ	ชะวาดแอบแปบปนปลอม
เหมือนพีแนบแอบถนอม	จอมสวาคินาฏบังอร
๑ พิศดูหม่มจฉา	ว้ายแหวกมาในสาคร
คณีนุชสุดสหายสมร	มาด้วยพีจะดีใจ

ที่ว่าทรงแปลงทรงแทรกตรงนี้เข้าใจว่า พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธ
เลิศหล้านภาไลยทรง แต่ที่ว่าทรงแทรก ๕ บท พิจารณาให้ดูตามกลอนเป็น ๗ บท

เห่ชมไม้

โคลง

๑ เรือชายชมมิ่งไม้

ริมท่าสาครคันธ

เพล็ดดอกออกแถมกัน

หอมหนรรนรศเพียง

มีพรรณ

กลิ่นเกลี้ยง

ช่อ

กลิ่นเนื่อนวลนาง ๆ

ข้าละเห่

๑ เรือชายชมมิ่งไม้

เพล็ดดอกออกแถมกัน

๑ ชมดวงพวงนางแย้ม

คิดความยามบังอร

๑ จำปาหนาแน่นเนื่อง

คิดคำนึงถึงนงราม

๑ ประยงค์ทรงพวงห้อย

เหมือนอุบะนวลล่อง

๑ พุดจับกลีบเสลัม

หอมชวรวายตามลม

๑ สาวหยุดพุดทขาด

นึกน้อมกรอมมาไลย

มุละเห่

๑ พิกุลบุณนาคบาน

แม่นนุชสุดสายสมร

ริมท่าไสวหลากหลายพรรณ

ส่งกลิ่นเกลี้ยงเพียงกลิ่นสมร

บานเสลัมแย้มเกษร

แย้มโอษฐ์ยิ้มพริ้มพรายงาม

คลกกลีบเหลืองเรืองอร่าม

ผิวเหลืองกว่าจำปาทอง

ระย้าอ้อยห้อยพวงกรอง

เจ้าเขว่นไวให้เรียมชม

พิกุลแถมแซมสุกรม

เหมือนกลิ่นน้อมต้องจิตใจ

บานเกลื่อนกลาดดาษดาไป

วางให้พ้างทันอน

กลิ่นหอมหวานช้านขจร

เห็นจะวอนอ่อนพี่ชาย

๑ เติงเต๋วแก่วกาหลง	บานบุษบงส่งกลิ่นอาย
หอมอยู่ไม่รู้หาย	คล้ายกลิ่นผ้าเจ้าตาตร
๑ มลิวันพรรณจิกจวง	ดอกลั่นปวงร่วงเรณู
หอมมาน่าเอนดู	ชูขึ้นจิตรจิตวนิดา
๑ ลำดวนหวานหอมตระหลบ	กลิ่นอายอบสบนาสา
นีกถวิลกลิ่นบุหงา	รำไปเจ้าเศร้ถึงนาง
๑ รวยรินกลิ่นรำเพย	คิดพี่เคยเชยกลิ่นปราง
นึ่งแนบเอบเอบาง	ห่อนแห่ห่างว่างเว้นวัน
๑ ชมดวงพวงมาลี	ศรีเสาวภาคย์หลากหลายพรรณ
วนิดามาด้วยกัน	จะอ่อนพิชชมเชย ๗

เห็นมนก

โคลง

๑ รอนรอนสุริยไธ

เร่ย์เร่ย์ลับเมรุลง

รอนรอนจิตรจำนง

เร่ย์เร่ย์เรียม คอยแก้ว

อัมฤงคต์

คำแล้ว

นุชพี เพียงแม่

คลັบล้ายเรียมเหลียว ๑

ห่าละเห

๑ เร่ย์เร่ย์มารอนรอน

สนธยาจะไกลคำ

๑ เร่ย์เร่ย์มาเรียงเรียง

ตัวเดียวมาพลัดคู่

๑ เห็นฝูงยุ่งรำพ้อน

สร้อยทองย่องเยื้องชาย

๑ สาริกามาตามคู้

แต่พินอวรณ์

๑ นางนวลนวลน่ารัก

แก้วพินสุดนวล

๑ นกแก้วเจ้าแจ่มเสียง

เหมือนพินประคอง

ทิพากรจะตกต่ำ

ค่านิ่งหน้าเจ้าตาตรู

นกบินเฉียงไปทั้งหมู่

เหมือนพินอยู่ผู้เดียวดาย

คิดบังอรร้อนรำกราย

เหมือนสายสวาดินาदनวยจร

ชมกันอยู่คู่สมสมร

ห่อนเห็นเจ้าเศร้าใจครวญ

ไม่นวลภักตร์เหมือนทราวมสงวน

ตั้งนางฟ้าหน้าไยของ

จับไม้เรียงเคียงคู่สอง

รับขวัญน้องต้องมือเรา

มุละเห

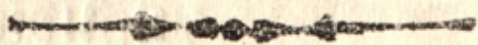
๑ ไก่ฟ้ามาตัวเดียว

เหมือนพราจากนางเขาว

เดินท่องเที่ยวเลี้ยวเหลียมเขา

เปล้าใจเปลี้ยวเหลียวหานาง

๑	แขกเต้าเกล้า ^๒ คู่ เคียง	เรียงจับไม้ ^๒ ใช้ ปีกหาง
	เรียงมคณ ^๒ ถึงเอวบาง	เคยแนบข้าง ^๒ ร่างแรมนาน
๑	ดูเหว่าเจ้าจับ ^๒ ร้อง	สนั่นก้อง ^๒ ซ้องเสียงหวาน
	ไพเราะเพราะกังวาล	ปานเสียง ^๒ น้องร้องส่งชาย
๑	โนรีสีปานชาด	เหมือนช่างฉลาดวาด ^๒ แต้ม กาย
	ไม่เท่าเจ้าโฉมฉาย	ห่มตาดพรายกราย ^๒ กรมา
๑	สัตว์น่าเอนดู	คอยหาก ^๒ คู่ อยู่เอกา
	เหมือนพ ^๒ ที่จากมา	ครวญหาเจ้า ^๒ เศร้าเสียใจ
๑	บักมีหลายพรรณ	บ้างชมกัน ^๒ ขันเพรียกไพร
	ยิ่งพึงวัง ^๒ เวงใจ	ล้วนหลาย ^๒ หลา ^๒ ก ^๒ มา ^๒ ก ^๒ ภาษา ๑

๕
ให้เรื่องกากี (ของเดิม)

โคลง

- ๑ กางกรออุ้มโอบแก้ว
- ปึกกระพ้อพาสร
- ฉวยฉาบคาบนาคี
- หางกระหวัดรัดหัว
- ๑ กางกรออุ้มโอบแก้ว
- ปึกปกอกเอนาง
- ๑ ฉวยฉาบคาบนาคา
- หางกระหวัดรัดพัน
- ๑ ดลสถานพิมานมาศ
- เหิมหวานชวนกาม
- ๑ เรือง^๕ร^๕น^๕ช^๕น^๕เชย^๕ป^๕ร^๕าง
- กอด^๕เก^๕อ^๕เน^๕อ^๕น^๕ว^๕ล^๕ห^๕ง
- ๑ กากี^๕เน^๕ง^๕น^๕อ^๕ย^๕น^๕า^๕ว^๕
- กัม^๕เก^๕ล^๕ำ^๕เก^๕ล^๕ำ^๕ว^๕ช^๕อ^๕น
- ๑ บั^๕ก^๕ษ^๕ี^๕ก^๕ร^๕ี^๕ท^๕า^๕ช^๕ม
- กล^๕ม^๕เก^๕ล^๕ี^๕ว^๕เก^๕ย^๕ว^๕ก^๕ร^๕พ^๕ัน

กากี

ส^๕ง^๕ว

เป^๕น^๕เห^๕ย^๕อ

ส^๕ู^๕ม^๕ร^๕ัง^๕ร^๕ี^๕ย^๕ง ๗

เจ^๕ำ^๕ม^๕แ^๕พ^๕ร^๕ว^๕ส^๕บ^๕ส^๕ร^๕ร^๕พ^๕าง^๕ค^๕ี

พ^๕ล^๕าง^๕ค^๕ล^๕ี^๕ง^๕เค^๕ล^๕ำ^๕เต^๕ำ^๕จ^๕ร^๕จ^๕ร^๕ด^๕

เป^๕น^๕ภ^๕ัก^๕ษ^๕า^๕พ^๕า^๕พ^๕ก^๕พ^๕ัน

ค^๕ัน^๕เม^๕ฆ^๕า^๕มา^๕ส^๕ิม^๕พ^๕ล^๕ี

เก^๕ล^๕ี^๕ย^๕ว^๕ก^๕ล^๕ม^๕ส^๕ว^๕า^๕ด^๕ิน^๕า^๕ว^๕ก^๕าก^๕ี

ป^๕รี^๕ด^๕า^๕น^๕ะ^๕บ^๕แ^๕อ^๕บ^๕อ^๕ิง^๕อ^๕ง^๕ค^๕ี

พ^๕ล^๕าง^๕ค^๕ล^๕ี^๕ง^๕เค^๕ล^๕ำ^๕เต^๕ำ^๕บ^๕ุ^๕ษ^๕บ^๕ง

ป^๕ล^๕ง^๕ส^๕ว^๕า^๕ด^๕ิ^๕ช^๕ม^๕ส^๕ม^๕เส^๕พ^๕ย^๕ส^๕ม^๕ร

อ^๕ภ^๕ิ^๕ว^๕า^๕ท^๕ป^๕ระ^๕น^๕ม^๕ก^๕ร

ช^๕อ^๕น^๕ช^๕บ^๕ห^๕น^๕ำ^๕ด^๕า^๕เม^๕ย^๕ง^๕ม^๕ัน

พ^๕ิ^๕ร^๕ม^๕ย^๕เป^๕ร^๕ม^๕เก^๕ษ^๕ม^๕ส^๕ัน^๕ค^๕ี

พ^๕ัน^๕ย^๕ำ^๕เ^๕ำ^๕เค^๕ล^๕ำ^๕ค^๕ล^๕ี^๕ง^๕ช^๕ม

๑ สองสุขสองสังวาส

สองสนิทนันทรรมย์

๑ เข้มย้มพริ้มภักตรา

แสนสนุกสุขสมพอง

๑ ลมพัดกลัดเมฆเกลื่อน

วลาหกตกโปรยปราย

๑ เหราร่าเร้งริน

สองสมกรมกริธา

แสนสุดสวดีสองสู่สม

กลมเกลียวสู่สมสอง

สาภิรมย์สมจิตรปอง

ในห้องแก้วเพรวพรรณราย

ฟ้าดินเลื่อนแลบแสงพราย

สายสินธุ์นองท้องธารา

ว้ายเกล้าคลื่นหันหรรษา

เป็นผาสุขทุกนิรันตร ๗

เห่เรื่องกากี

(ได้มาใหม่)

ข้าละเห่

๑ สุพรรณเพลงเดชล้ำ

กางปีกบังสุริยน

ร่อนลงสู่ไพชยนต์

เข้านั่งแอบนุชเกล้า

บินบน

มีดฟ้า

ปรางมาศ

แนบเนออนวลสมร ๗

มุลละเห่

๑ สุพรรณเส้าแดงฤทธิ

ร่อนลงตรงบัญชา

๑ กล้าวรศพจนาคถิ

ผินหน้ามาพาที

ให้มิดมิดปิดอัมพร

จรตื้น้องแก้วกากี

สายสุดสวดี เจริญศรี

พักอชายชาญสกา

๑ ประสงค์จันทรัก

หวังเชิญแก้วกานดา

๑ เสวยรมย์สมบัติพี่

แล้วจะพาเจ้าจรจรัล

๑ พี่จะชมทรายแก้ว

แม่น้ำสีทันดร

๑ จะพาชมพิทยาส

เหล่าสัตว์ตระกูลวงศ์

๑ จะได้ชมนารีผล

อยู่ยอดเขาอัศกรรณ

๑ จะพาไปไกรลาส

ดูเทพมาบังคม

๑ เทพบุตรต้วซ่าย

แซกเปลี่ยนเวียนไปมา

๑ อย่าอาไยมนุษย์เลย

ว่าพลาดทางคิดฝัน

จึงลอบลักเข้ามาหา

ไปสู่ฟ้าพิมานจันทร์

ในสืมลลึงเกษมสันต์

เที่ยวชมชั้นพระเมรุธร

งามพรายแพรวเชิงสิงขร

สิงขรกันเป็นกรรกง

ฝูงกนิรแลเหมหงษ์

อยู่ในดงเขาสัตถภัณฑ์

งามสกลดั่งแสงสรรค์

ฝูงคนธรรพ์มาเชยชม

เฝ้าเบื้องบาทพระสยม

จับระบำรำพาลา

ลาวสวรรค์ ย้ายมาฝ่ายขวา

กรกว่าไขว้ไต้พลวัน

ไปชมเชยพิมานสวรรค์

ผันจุมพิศพิศชมนาง

๗

ข้าละเห่

๑ กากีกรบ้องบัด

ไยจึงมาย้อยุด

ไม่เกรงพระปิ่นมกุฎ

มาอาจออกคำพร้อง

กรกรฐ

เหนียวน้อง

จอมราช เลยนา

ล่อเลี้ยวเจรจา ๗

มูลละเห่

๑ กากีกรบ้องบัด

เลี้ยวชานดาลกริธา

๑ ตอปรศพจนวาทิ

ไม่เกรงพระภูบาล

๑ ถึงเป็นชายชาญสกา

ฝ่ายเจ้าก็เลิศชาย

๑ เสวยทิพพิมานทอง

ไม่ควรมาผูกพัน

๑ ซึ่งว่าจะพาชม

ขอปรศพจมาน

๑ ครุฑพังสาขสุดสวาทิ

เจ้าดวงทิพมณฑา

ต้องสัมผัสด้วยบักขา

มานะใจให้อัประมาณ

ตัวเจ้านั้โอหังการ

ทั้งไภยพาลในอบาย

ไม่เจตนาอย่าพักหมาย

สายสุริวงศ์พงศ์เทวัญ

ฝูงนางน้องล้วนสาวสวรรค์

จะพากันตกนรกนาค

บรมศุกสนุกสนาน

ไม่ควรการอย่าเจรจา

ปรัมมาศขนิษฐา

วาจาจัดสารพัดงอน

๑ พิษประมาทอาชญาหนัก

เท่าฟ้าแผ่นดินดอน

๑ ขอฟากไมตรีจิตร

ว่าพลางทางคว่ำไขว่

เพราะจรรักษ์เจ้าสายสมร

ห่อนกลัวเวรเพราะหวังใจ

กว่าชีวิตระตะกัษัย

สัพพอกเย้าหยอกนาง ฯ

จบบทเห่เรื่องกากี

เห็บทตั้งวาศ

โกลง

๑ พืชมพืชเขียวแล้ว

พลาถาม

เจ้ามีอ้ออำความ

ไปพร้อง

เจ้าเอื่อนมิเออขาม

เงินพี อยู่ฤ

ผินภักตร์มาอย่าข้อง

ขัดแก่นเคื่องเลย

๗

ข้าละเห

๑ พืชมพืชเขียวพลาถ

พืถามนางเจ้าไม้อ้อ

เจ้าเอื่อนอายพีฤ

พืชอถามความจริงนาง

๑ พิศวงทรงรวรูป

พลาถกอดจูบลูบคอกาง

นุดชักสไบบาง

พลาถคลึงเกล้าเข้ายวนสม

๑ พิศรูปก็น่ารัก

พิศภักตร์ก็น่าชม

อ้อนแอ้นอรเอวกลม

ชมขวัญน้องต้องตาชาย

๑ ใครเห็นเป็นขวัญเนตร

ลืมหุ่กซ์เทวศเจตน์จงหมาย

มาคณุขสุดเสมอกาย

บ่าวรักสักกนาท

มูละเห

๑ โหยหวนครวญใครนาง

อกเพียงฟ้างล้าขวี

นังนอนห่อนฤมี

สิ่งซึ่งสุขทุกเวลา

๑ คิดเคยเชยชมน้อง

ไม่ห่างห้องสองเสนหา

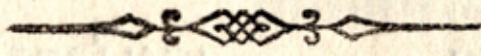
เป็นสุขทุกเวลา

มาจากใต้ให้อาวรณ์

๑ ออกเอ๋ยเคยสังวาส
นับเดือนเลื่อนปีจร

๑ พุ่มพวงดวงดอกฟ้า
โฉมงามทราชมเสงี่ยม

กรรมบาราศกลาสกลาสมร
ห่อนเห็นแล้วแก้วตาเรียม
ในไต้หล้าหาไหนเทียม
เรียมรักเข้าเท่าดวงใจ ฯ

เห่คราวบุญ

โคลง

๑ รอนรอนสรีรคล้อย
เร่ยเร่ยเร่ยแสงจันทร์
รอนรอนจิตรกระสัน
เร่ยเร่ยเร่ยมคอยถ้ำ

สายัณห์
ส่องฟ้า
เสี้ยวสวาที้ แม่เอ๋ย
ทนนห่อนเห็น ฯ

กาพย์

๑ เร่ยเร่ยมารอนรอน
เร่รongs่องจันทร์

๑ รื้อรื้อจันทร์แจ่มฟ้า

สูงสวยรวรูปทรง

๑ เอวอ่อนช้ออ่อนองค์

หาไหนไม่เทียมทัน

๑ ขาวสุดพุดจิบจัน

ทั้งวังเขาขงนัก

๑ นอนนั่งตั้งอาลัย

หวังชมสมกมลเกลียว

สุริยาจรเข้าสายัณห์
ส่งแสงกล้านาพิศวง
เหมือนภักตราหน้านวลผจง
ส่งสเข้าเท่าจันทร์

โฉมองค์ ทรงสาวสวรรค์

ขวัญเนตรพินนารัก

เจ้ามีสินพิมัสักดิ์

แต่พี่รักเจ้าคนเดียว

สายสุดใจไม่แลเหลียว

ควรถนอองข้องใจเคื่อง ฯ

ข้าพระเห่

๑ ขาวสุดพูดซ้อแซม

โฉมอำกว่าทั้งเมือง

๑ ได้น้องทองนพมาศ

ร่วมเรือนเพื่อนพึงเชนย

๑ ฝนตกยกปีกบ้อง

ซิดเชื่อนื่อนวนจำ

๑ รักนุชสุดสายใจ

ขอต่อน้องอายเหนียม

๑ ฝนตกฝนหากตก

ลมพัดรับขวัญบน

๑ ฝนตกไม้ท้าวฟ้า

ไม่เย็นในอกเรา

มุละเห่

๑ เรียมรำน้าตาทก

แสนคนึงถึงสายใจ

๕ เนื้อแอร่มอร่ามเหลือง

หนแห่งใดไม่เหมือนเลย

มาสังวาสพาตมเชย

เคยวิงวอนอ่อนหวานคำ

ฟ้าร้องต้องเอาตนจำ

อ่อนลมุลอุ้นอกเรียม

ต้องหญ่ไทยไม่เท่าเทียม

เกรียมจิตรเจ้าฟ้าทุกจันท

แก้วกับอกอย่าโกรธฝน

แก้วโกมลมานอนเนา

เย็นแหล่งหล้าในภู่เขา

เพราะเพื่อนเกล้าเจ้าอยู่ไกล

๕ อกร้อนรุ่มดังสุ่มไฟ

เจ้าไกลสวาทิ นีราศเรียม ๗

โคลง

๑ เสียงสรวลระรืน

เสียงนุขพีญาใคร

เสียงสรวลเสียงทราญไว

เสียงบ้งอรสมรผู้

เสียงใด

ใครรู้

นุขพี มาแม่

อนันน์งาม ๗

มุละเห

๑ เสียงสรวลระรืน

เสียงสรวลเสียงทราญไว

๑ ลมช่วยรวยกลิ่นน้อ

เคลือบกลิ่นเห็นคล้ายมา

๑ ยามสองน้อมยามย่ำ

เสียงปี่มกรวญเครง

๑ ล่วงสามยามปลายแล้ว

มอยหลับกลับบนันดาล

๑ เพรายาววยเสพยรรศ

อ้อมทุกซ์อ้อมชลนา

๑ เวรามาทันแล้ว

ให้แก่นแสนสุดทน

๑ งามทรงวงศ์จาด

งามพริ้มยิ้มแย้มพราย

เสียงแก้วพีญาเสียงใคร

สุดสายใจพี่ตามมา

หอมเรื้อยต้องคลองนาสา

เหลียวหาเจ้าเปล่าวังเวง

ทุกคืนคำย่ำออกเอง

เหมือนเรียมคร่ำรำครวญนาน

จนไก่แก้วแว่วขันขาน

ฝันเห็นน้อมต้องติดตา

แสนกำสรดอดโอาชา

อ้อมโศกาน้ำนองชล

จึงจำแคล้วแก้วโกมล

ทุกซ์ถึงเจ้าเศร้าเสียดาบ

งามมารยาตรนาศกรกราย

งามคำหวานลานใจถวิล

๑ แต่ข้าเท่าถึงเย็น
ชายใดในแผ่นดิน

กล้ากลิ่นเจ็ญเป็นอาจิณ
ไม่เหมือนพืชที่ตรอมใจ ๓

โกลง

๑ เรียมทนทุกข์แต่เช้า ถึงเย็น
มาสู่สุขคืนเจ็ญ หมั่นใหม่
ชายใดจากสมรเป็น ทุกข์เท่า เรียมเลย
จากคู่วันเดียวได้ ทุกข์ปมป่านปี ๓

สวะเห่

๑ เห่แลเรือ เหละเห่เห เห่โหวเห่โห เห่โหวเห่เห
เห่เห เห่เหเห โอละเห่

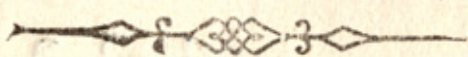
๑ สาละวะเห่ โหเห่เห เห่เห เห่เหเห โอละเห่

๑ ข้าละวะเห่ เห่เห เห่เหเห โอละเห่ เจ้าเอยก็พาย
พี้พาย พายเอยลง พายลงให้เต็มพาย โอวโอวเห่

๑ ข้าละวะเห่ โหเห่เห เห่เห เห่เหเห โอละเห่
มุละเห่ มุละเห่เหเห โอเห่มารา โอเห่เจ้าข้า โอเห่เจ้าข้า
มาราไชยโย สี่เอยไชย สี่ไชยแก้วเอย ไชยเอยแก้ว
ไชยแก้วพ่อเอย โอวโอว ๓

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒

เห็บทชฌมเครองคาว

โคลง

๑ แกงไก่มีศหมั่นเนอ

หอมยี่หร่ารศนุ

ชายใดบริโภคนุญช์

แรงอยากยอหัดถ์ข้อน

นพคุณ พี่เอย

เฉียบร้อน

พิศวาส หวังนา

อกให้หวนเสวง ฯ

ฉาพย

๑ มีศหมั่นแกงแก้วตา

ชายใดได้กลิ่นแกง

๑ ย่ำใหญ่ใส่สารพัด

รศดีด้วยน้ำปลา

๑ ตับเหล็กกลวกล่อนต้ม

โอชาจะหาไหน

๑ หมูแนมแหลมเลิศจรศ

พิศห่อเห็นรางชา

๑ ก้อยกึ่งปรุงประทีน

รศทิพย์หยิบมาโปรย

๑ เทโพพ่นเนอท้อง

นำชดรศกรมครัน

หอมยี่หร่ารศร้อนแรง

แรงอยากให้ไฟแผ่นหา

วางจานจัดหลายเหลื่อตรา

ยี่ป่นล้ำย่ายวนใจ

เจื่อน้ำส้มโรยพริกไทย

ไม่มีเทียบเปรียบมือนาง

พร้อมพริกสดใบทองหลาง

ห่างห่อหวนป่วนใจโหย

วางถึงลิ้นคั่นแด่โดย

ฤจกเปรียบเทียบทันขวัญ

เปนมั่นย่องล่องลอยมัน

ของสวรรค์เสวยรมย์

๑ ความรักยกเปลี่ยนท่า
กล่อมกล่อมเกลี้ยงกลม

๑ เข้าหุงปรุอย่างเทศ
ใครหุงปรุไม่เป็น

๑ เหลือรู้หมูป่าต้ม
รอยแจ้งแห่งความจำ

๑ ซ้ำซ้ำปล่าเนื้อสด
คิดความยามถนอม

๑ ลำเตี้ยงคิดเตี้ยงน้อง
ลดหลั่นชั้นชอบกล

๑ เห็นห่มมทรวงเศร้า
เจ็บไกลใจอาวรณ์

๑ รังนกนึ่งน้ำชด
นกพราจากรังรวง

๑ ไตปลาเสแสร้งว่า
ใบโศกบอกโศกครวญ

๑ ผักโคมชื้อเพราะพร้อง
ผักหวานชานทรวงใน

ทำน้ำยาอย่างแกงขม
ขมไม่วายคลับคล้ายเห็น

รสพิเศษใส่ลูกเอ็น

เช่นชิงมิตรประดิษฐ์ทำ

แกงคั่วข่มใส่ระกำ

ข้าทรวงเศร้าเจ้าตราตรอม

พึงปรากฏรสคั้นหอม

สนิทเนื้อเจือเสาวคนธ์

นอนเตี้ยงทองทำเมืองบน

ยลอยากนิทรคิดแนบนอน

รุ่มรุ่มเร้าคือไฟฟอน

ร้อนรุ่มรุ่มกลุ้มกลางทรวง

โอชารศกว่าทั้งปวง

เหมือนเรียมร้างห่างห้องหวน

ดูจวจากกระบิตกระบวน

ให้พี่เศร้าเจ้าดวงใจ

เป็นโคมน้องฤาโคมไหน

ใคร่ครวญรักผักหวานนาง ฯ

เห็บทชมผลไม้

โคลง

๑ ผลชิดแซ่อิมโอ
หอมชั้นกลิ่นหวานใน
ร่นร่นรศรม ยี่ใด
หวานเลิศเหลือรู้รู้

เอนใจ

อกซู้

ฤาจุ นแม่

แต่เนองนางพาล ๗

กาพย์

๑ ผลชิดแซ่อิมอบ
รสไหนไม่เปรียบปาน

๑ ตาลเฉาะเหมาะใจจริง
คิดความขามพิศมัย

๑ ผลจากเจ้าลอยแก้ว
จากข้าน้ำตากระเด็น

๑ หมากปรางนางปอกแล้ว
ขามชั้นร่นโรยแรง

๑ หวานห้วงม่วงหมอนทอง
คิดความขามนิทรา

๑ ลิ่นจี้มีกรุ่นกรุ่น

หวานถวิลลิ้นลมงอน

๑ พลับจิ้นจักด้วยมิด
คิดโอยร้ออ่อนข้มขวน

หอมตระหลบล้าเหลือหวาน

หวานเหลือแล้วแก้วกลอยใจ

รสเย็นยิ่งเย็นใจ

หมายเหมือนจริงยิ่งอยากเห็น

บอกความแล้วจากจำเปน

เปนทุกข์ทำหน้าवलแดง

ใส่โถแก้วแพร่พรายแสง

ปรางอิมอาบชาบนาสา

อีกกร่องรสโอชา

อร่าแบบแอบอกอร

เรียกสัมนุไข้นามกร

ช้ออ่อนถ้อยร้อยกระบวน

ทำประณีตน้ำตาลกวน

ยลยิ่งพลับยับยัปพรรณ

๑ น้อยหน้านำเมล็ดออก	ปล่อนเปลือกปอกเป็นอัสจรรย
มือใครไหนจักทัน	เทียบเทียบที่ฝีมือนาง
๑ ผลเกิดพิเศษสด	โอหารศล่ำเลิศปาง
คำนึงถึงเอบาง	สาเกศเส้นขนเม่นสอย
๑ ทับทิมพุ่มตาตรู	ใส่จานดุดจเม็ดพลอย
สุกแสงแดงจกย้อย	อย่างแหวนก้อยแก้วตาชาย
๑ ทุเรียนเจียนตอปปู	เนื้อดีดูเหลือ่องเรืองพราย
เหมือนศรีฉวีกาย	สายสวดีพิที่คู่คิด
๑ ลางสาดแสง ^๕ เนอหอม	ผลงอมงอมรสหวานสนิท
กลิ่นพลาทางเพ่งพิศ	กิดยามสารทยาตรามา
๑ ผลเงาะไม่งามเงะ	มลอ้นเมล็ดและเหลือบิัญญา
หวนเห็นเช่นรจนา	จำเจ้าเงาะเพราะเห็นงาม
๑ สละลำเลงผล	กิดลำต้นแน่นหนาหนาม
ทำทิมปมป็นกาม	นามสละมละเมตตา ๗

เห็บทชมเครือหวาน

โคลง

๑ สักขยาน้ำไข่มุนี เคยมี
 แกมกับเข้าเหนียวสี โศกข้อม
 เปนในย่นำวาที สมรแม่ มาแม่
 แกลงว่าโศกเสมอพ้อม เพียบแอ้อกอร ๗

ภาพย

๑ สักขยาน้ำตั้งไข เข้าเหนียวใส่สีโศกแสดง
 เปนในย่นำวาที แจ้งว่าเจ้าเศร้าโศกเหลือ
 ๑ ซ้ำหริมลิ้มหวานล้ำ แทรกใส่น้ำกะทิเจือ
 วิตกอกแห่งเครือ ได้เสพย์หริมพิมเสนโรย
 ๑ ลำเจียกช่อขนม นึกโฉมโฉมหอมชวยไชย
 โกลกลั่นคั่นแด่โดย โหยให้ห่าบุหงางาม
 ๑ มัสกอดกอดอย่างไร นำสงสัยใคร่ขอถาม
 กอดเกล็นจะเห็นความ ขนมนามนี้ยังแคลง
 ๑ ลุดตี่น้ำนม แผ่นแผ่นกลมเพียงแผ่นแพง
 โอชาน้ำไก่แกง แกลงของเขกแปลกกลั่นอาย
 ๑ ขนมจับเจ้าจับห่อ จวมสมส่อประพิมประพาย
 นึกน่องนุ่งจับทวาย ชายพกจับกลีบแนบเนียน

๑ รศรภัยกล้า นำ	ประดิษฐ์ทำขนมเทียน
คำนึงน้าวนางเจียน	เทียนหล่อเหลาเกลากลึงกลม
๑ ทองหยิบทิพย์เทียมทัด	สามหยิบชั้ตน้ำเซยชม
หลงหยิบว่ายาคม	กัมหนักเมินเงินขวยใจ
๑ ขนมผิงผิงผ่าวร้อน	เพียงไฟฟอนฟอกทรวงใน
ร้อนนักรักแรมไกล	เมื่อไรเห็นจะเย็นทรวง
๑ รังไรโรยด้วยแป้ง	เหมือนนกเกลี้ยงทำรังรวง
ไอ้อกนกทั้งปวง	ยังยินดีด้วยมีรัง
๑ ทองหยอดทอดสนิท	ทองม้วนมิดคิดความหลัง
สองปีสองปีดับ	แต่ลำพังสองต่อสอง
๑ งามจริงจำมงกุฎ	ใส่ช่อจุมมงกุฎทอง
เรียมร่ำคำนึงปอง	สอ้งนอ้งนั้นเคยยล
๑ บัวลอยเล่ห์บัวงาม	คิดบัวงามแก้วกับตน
ปลั่งเปล่งเครื่องยุคล	สถนุชดุจประทุม
๑ ช่อม่วงเหมาะมีรส	หอมปรากฏกลโกสุม
คิดสัสไบคลุม	หุ้มห่มม่วงดวงพุดตาล
๑ ฝอยทองเป็นของใย	เหมือนเส้นไหมไข่ของหวาน
คิดความยามเขาวมาลัย	เย็บชุนไข่ไหมทองจีน ฯ

ให้ครวญเข้ากับนักขัตฤกษ์

- โคลง
๑ หวนเห็นหีบหมากเจ้า จัดเจียน มาแม่
พลจับต้อยอดเนียน นำเคียว
กลกล่องกระวานเจียน มื้อย ปุ่นเฮย
บุหรืใส่กล่องเงี้ยว ลอบให้เหลือหาญ ฯ
- อาพย์
๑ หมากเจียนเจ้างามปลอด พลต้อยอดน้ำเอนดู
กระวานอีกกานพลู บุหรืให้ใจเหลือหาญ
๑ เช็ดหน้าชุปน้ำอบ หอมตระหลบดอกดวงมาลัย
บังอรซ่อนใส่พาน ส่งมาให้ไม่เว้นวัน
๑ เดือนสามสำเภา มา มีใบชาชาติจุหลัน
ถ้าอยู่เคียงกัน กับให้เห็นเป็นปฤษณา
๑ เดือนห้าร้อนจัด เจ้าให้พัดด้ามจวมา
เรื่องร้อนผ่อนเพทนา เพื่อพินดาไม่ละเลย
๑ คำนึงถึงเดือนหก ท้าวทายกตามโคมเคย
งามสุดนุชพีเอย ได้เห็นกันวันบูชา
๑ เดือนแปดวันเพ็ญเจ้า ย่อมไปเข้าพระพรรษา
รับศีลอย่างลึก ด้วยเจตนาจำนงใน
๑ เห็นนวลครวญครุ่นคิด กำเรบจิตรวาบทวนไหว
ไปได้ก็จะไป โอบเอวอ้อมพุ่มพวงพยุง

- ๑ ขามฝนคลเดือนสิบ
หาของต้องการปรุง
๑ เดือนสิบเอ็ดเด็ดแด่ดิน
เห็นเรือไล่ถ้อย
๑ คิรปูหน้ารักเหลือ
คิดเนตรจำอ่อนคม
๑ ฤดูเดือนสิบสอง
จันลองท่องเที่ยวชล
๑ แข่งแข่งเสียงเกร
พาทยม้องก้องกังวาล
๑ ทุกถาลอบเล็งลักษณะ
ดูไหนไม่เทียบเทียม
๑ เดือนยี่พิธีพญา
สาวหนุ่มกำหนดนัด
๑ เรียมเตร่ตรวจทุกช่อง
ว่าวันคืนแสน
๑ เชี่ยวชาญกระดานตัน
ถือท้ายกายอ่อนโอน
๑ แรมคำรำไห่หวาน
เคยเห็นเป็นอาจิด
- เริ่มเข้าทัพยเจ้าจะหุง
มุงใจจิตรประดิษฐานประคอง
ขามกลิ่นทุกวันคอย
กลอยกลับเห็นเช่นแรกสม
คิณนุ่มเนื้อหน้าเชยชม
ผมหอมชื่นชื่นรศคนธ
หญิงชายช่องแซ่เอ็งอล
ชลผ้าป่าราตรีกาล
ปานเรียมดีทรวงประหาร
สารคุณ้องร้องเรียกเรียม
ไม่พบภักตร์เจ้างามเสงี่ยม
ร่วมรักเรียมรปร่างรัต
โยนชิงช้าชนแออัด
ทศนาแห่แลหากัน
ไม่เห็นน้องเนื่อนวลจันทร์
หันเห็นทำชิงช้าโยน
โยกเขกยลคนหกโหน
โดนคิดได้ดังใจถวิล
แห่อัสวรย่ำยามยิน
ข้าหงษ์เห่เล่ห์ลมพราหมณ์

๑ โอมอวดสวดสำเนียง
ถ้าเลิศเจ็ดโฉมงาม

๑ อ่อนหวานสารเสนาะ
แจ้วเจือยใจจาบัลย์

๑ ห้าคำย้ายามปลาย
อยู่ใกล้จะใคร่จร

๑ เดือนแรมเหมือนเริ่มค่าง
แรมรศแรมพจนา

ไม่เหมือนเสียงนางนงราม
ยามเย็นเข้าเจ้าอันฉันท

เพราะอักษรกลอนพาดพัน
ทุกวันหวังฟังเสียงสมร

เห็นารายน์เร่งอวรณ์
ไปรับเจ้าเกล้าคลอมา

เรื่องรักร้างแรมขนิษฐา
แรมเห็นหนานิ่งนอนแรม

โคลง

๑ ดลเดือนมหาร่ำเจ้า

มะหง่นประปรานทวี่

ห่อนเห็นมิ่งมารศรี

เริ่มลูปอกไล่ไล่

กาพย์

๑ ดลเดือนเรียมมหาร่ำ

เจ้าเซ็นสืบวันวาร

๑ มหาร่ำเรียมคอยเฝ้า

ลูปอกโอ้อาไลย

เซ็นปี ใหม่แม่

เทวศให้

เสมอชีพ มานา

คู่ข่อนทรวงเซ็น ฯ

ขึ้นสองคำเขกตั้งการ

ประหารอกฟกฟุ่มไนยนต์

ไม่เห็นเจ้าเศร้าเสียใจ

ลาตดล่ำกำสรวญเซ็น ฯ

นฤมิตมณฑลบรมมหาราชวัง
พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๕
พิมพ์มณฑลเทศาภิบาล
มหาดมณฑลเทศาภิบาล
ให้ชมโฉม

- ๑ พิศกัณท์กัณท์ผ่องสุก งามบริสุทธิ์เด่นจันทร์ ๑
 พิศเนตรเนตรยิ่งศรี รอนจิตร้ำล้ำเหลือคัม ๑
 ๑ พิศนงนงดังวัดใจดี นาสีกวาดพองามสม ๑
 พิศปรางปรางน้ำชมพูนวล ปรางทองเปรียบไม่เทียบทัน
 ๑ พิศโอษฐ์โอษฐ์แฉล้ม ยามยิ้มแย้มเห็นไรฟัน
 ดำลับยับเปนนม ฝันปากเขื่อนเอนอายองค์
 ๑ พิศกรรณกรรณบางเรียบ สันทัดเทียบกลับบง
 พิศสอสอระหง ไฉนชม งามงามสรรพรับอภัย
 ๑ พิศถันถันเต่งตึง งดงามดุจดั่งดอกปทุม
 กล้ายกล้ายชายไฉนนา น้าใครต้องลองเลียมลวน
 ๑ งามกร่อนโอนหัดดี งามนวลที่ศนขานวล
 กรีดกรายชายกระบวน ชวนใจพินมาดหมาย ๑
 ๑ เหวอ่อนท่อนเพลากลม สูงต่ำสมพอควรกาย
 ผิวผ่องดังทองพราย สายสุดสวาดิบาดตาเรียม
 ๑ พิศกัณท์ตลอดบาท งามผุดผาดหาไหนเทียม
 ยามต๋องน้องอายเหนยมน เรียมรักเจ้าเท่าชั่ว

๑ กลาวคำชาอ่อนหวาน
เสนาะเสียงเจ้าพาที

๑ พม้นพิพม์มาด
แม่นไต่เจ้าทรมไว

เอกโพพพิพพอกม

เพราะเปรียบปานเพลงดนตรี
จับจิตรจงปลงฤไทย
มาแคล้วคลาศบังเอนไป
ไม่เห็นห่างร้างรักเอย

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่

ให้ชมกระบวนเรือ

๑ ปางเสด็จประเวศห้วง
ทรงมหาจักร

พรังพร้อมยุทธนาวิ
เสียงอริทกัณฑ์ทอง

อาพย์

๑ พระเสด็จโดยแดนชล
มหาจักรม

๑ นาวารายุทธ
แห่ห้อมจอมนคร

๑ ธงทิวปลิวระยับ
อันธงพระทรงเมือง

๑ ธงตรามหาราช
รูปครุฑะราชา

ชลธิ
เกียรติกิจ้อง
แห่นแห่
ถื่นด้าวอ้าวสยาม

ทรงเรอต้นงามสดศรี
เกียรติกิจ้องทองสาคร

อุตุลุดแลสลอน
ราวจะรอนริปูเปลือง
สีสลับขาวแดงเหลือง
เหลืองอร่ามดูงามตา

ผ่องผุดผาดในเวหา
อ้าปีกกว้างท่าทางบิน

๑ ธงแดงดั่งแสงชาด
บอกตรงธงแผ่นดิน

๑ จักรีนาวีราช
สง่าราวอาภรณ์

๑ ใหญ่กว่านาวาสรรพ
บรรดานาวไทย

๑ ปืนไฟใหญ่ประเภท
สามารถอาจเหี้ยนหัน

๑ อักษรหกปอนด์หนัก
เตรียมอยู่สู้ศึกแขง

๑ พาลี่รังทวิป
เรือปืนยืนยุทธยัง

๑ เรือแรงกำแหงยุทธ
คอยสู้ศัตรูพาล

๑ สุครีพครองเมืองศรี
เรือปืนยืนยุทธไกร

๑ สุริยมณฑลกล้า
หาญต่อบร่อเกณฑ์

๑ เรือเสอทยานชล
ก้นกล้าในสาคร

ลายช้างจากก่องกายิน
ถิ่นสยามอันงามอน

ทิพอาสน์องค์ภูธร
เพื่อประดับทับเรือไทย

ในกองทัพพลไกร
ในบัดนี้ไม่มีทัน

สิ้นวเศษสุดแขงขัน
ผันหน้าสู้ศัตรูแรง

ก็พร้อมพร้อมศักดิ์กำแหง
แย่งอยู่ยุทธสุดกำลัง

รีบเล่นตามงามเงื่อนขลัง
ดั่งกระบี่พาลีหาญ

มกุฎราชกุมาร
ผู้ขอยุดมกุฎไทย

สุนาวีมุ่งชิงไชย
เหมือนพญาพานะเรนทร์

นาวากาจราดตระเวน
สอิกสุริปุโรญ

พิฆาตพลริปูสยอน
บ่ย่อหย่อนยุทธนา

๑ เรือเสื่อการณสินธุ์

จู่โจมและโถมถา

๑ อีกเรือตอร์ปิโด

ว่องไวไล่ข้อนแย้ง

๑ กระบวนล้วนเล่นล่อง

อธิกคุณก็ใจ

พิฆาตภูมินอริผลา

กล้าประยุทธ์จนสุดแรง

วิ่งโร่รู้แพ้แห่ง

ยักย้ายลอคคอดเอาไชย

ไปแทบท้องชลาไลย

จิตจักสู้ศัตรูพาล

เหชมพระนคร

โคลง

๑ ล่องลอยในน่านน้ำ

จากเทพนครคลา

ชมวังสพรั่งปรา

ขมนครเขตรเค้า

เจ้าพญา

กลาตเต้า

สาทรัน

เงื่อนแมนเมืองราม

กาพย์

๑ ล่องลอยในน่านน้ำ

จากกรุงเทพมหานคร

๑ ค่อยเลื่อนเคลื่อนนาวา

ไขจักร์ล่องนที

๑ เหลือบแลชะเง้อพิศ

เคยเที่ยวลัดเลี้ยวชม

วิเศษล้ำเจ้าพญา

นครราชธานี

จากน้ำท่าวาสกร

นาวาเร่อยเฉื่อยตามลม

ดุสิตวนารมย์

ดมบุบผาสารพวรรณ

๑ ชมวังดงวิมาน
 เพลินพิศไพจิตรสร
 ๑ สล้างปรางมหันต์
 อัมพรสถานสม
 ๑ สถานวิมานเมฆ
 อภิเศกดุสิตภิน
 ๑ ท่าหนักถ้ำนักตา
 ที่พระอวตาร
 ๑ สะพร้งวังอนุช
 ปารุสก์สุดเพลินตา
 ๑ ท่าหนักพระชนนี
 อยู่ทางบ่อห่างไกล
 ๑ นาวาผ่านนิเวศน์
 พินิศพิศเพลินตา
 ๑ สล้างปรางค์ปราสาท
 ระบายจับระพี
 ๑ ปราสาทราชฐาน
 ยงยอดสอดสลอน
 ๑ จักรีพระที่นั่ง
 สาราณสถานสม

๓๒

ถิ่นสถานมัทวัน
 พะงามเนตรวิเศษชม
 อนันตสมาคม
 เปนสถานพิมานอินทร์
 เอกอาสน์โอ่ท้าวโกสินทร์
 โฉมยศขององค์ภูบาล
 จิตรดาระโหลฐาน
 สาราณมัยภิรมยา
 ผู้ทรงสุดเสนาหา
 สวณกุหลาบปลาบปลื้มใจ
 มีนามว่าพญาไทย
 ไกลดุสิตวนาภา
 พระทรงเดชจอมประชา
 ตรีการตรุดูเลิศ
 ประกอบมาศมณีสรี
 สีสว่างกลางอัมพร
 อวตารสโมสร
 ขอนยั่วพ้านานิยม
 สามยอดตั้งทรุดาชม
 สถิตยถิ่นปิ่นนรา

๑ ดุสิตปราสาทตั้ง
พิมานรัถยา

๑ มณเฑียรเสถียรศักดิ์
เคียงใกล้คือไพศาล

๑ ฝ้ายน้ำสง่าสิ้น
พระโรงภูวนัย

๑ อารามวัดพระศรี
มงคลมหาสถาน

๑ อันกรร่งรุ่งเรืองกิตติ
เลิศล้วนชวนจิตชม

๑ ถนนสถลมารค
รุ่งเรืองดังเมืองราม

พระมนงกะศิลา

อุดมอาสน์ราชฐาน

จักรพรรดิพิมาน

ทักษิณที่สุชาลัย

อมรินทร์วินิจัย

ธประศาสน์ราชการ

รัตนศาสดาการ

ปุ่นัยที่นิยม

ที่สถิตย์พิโรดม

สมเกียรติเลื่องเมืองสยาม

อีกคลองหลากล้วนแดงาม

จักรพรรดิ ฉัตรสากล

เห่ชมทางไปปากน้ำ

โคลง

๑ เล่นเรือมาแข่งช้า

แลเหลือบเหลียวหลังแล

ใจโยนประหนึ่งแพ

ลมเนื้อกระเรือยสร้าน

ตามกระแสน

ไผ่บ้าน

โดนคลื่น

จิตเศร้าหาศรี

๓๘
กาพย์

๑ เรือยเรือยเรือลอยลำ
แลเลือบเลี้ยวหลังแล

๑ เรือแพแลสพรั่ง
แพโยนโยนเหมือนใจ

๑ ผ่านหน้าวัดอรุณ
ขอบุญการุณพา

๑ ขออย่าให้ข้าศึก
สามารถอาจินพัง

๑ ผ่านทางบางคอแหลม
แหลมหลักจึกหาไหน

๑ ปากลัดตัดวิถี
วานลัดตัดทางจร

๑ ยามมองช่องนนทรี
หลังคาเคหาใน

๑ เห็นเสาวิทยุเด่น
ถนัดอัศจรรย์

๑ ดูราวกับสองจิต
เหมือนตารักตาช่าย

ตามสายน้ำถูกกระแส
ไผ่ถึงบ้านสร้านโศกใจ

คลื่นโคนฝั่งก็กวัดไกว
เรียมผู้ไผ่ถึงเคหา

เคยทำบุญญะบูชา
ให้ข้าสมอารมณ์หวัง

ผู้พิลึกอาจกำลัง
พระปรารักษ์ศรีธานีไทย

ซ้อบางแนมเหน็บดวงใจ
เหมือนแหลมคำเจ้ารำวอน

ทางนที่สู่สาคร
ดลสู่เจ้าตัดเศร่าใจ

เห็นธานีอยู่ไกล ๆ
นครยวนชวนจิตผัน

เป็นของเลิศประเสริฐครัน
พูดกันได้ไม่มีสาย

มิตรต่อมิตรคิดเหมือนหมาย
ตาเห็นรักประจักษ์ใจ

๑ ผ่านบ้อมเสื้อซ่อนเล็บ

โบราณท่านตั้งไว้

๑ ยิงเบี่ยงเพลงกลางน้ำ

อนิจจามาบัดนี้

๑ ผีเสื้อสมุทรบ้อม

ยิงปืนครั่นครั่นดัง

๑ สมุทรทะเลเจดีย์

เอ่อมโอ้สโมสร

๑ นาวามายิ่งหยุด

ดูเมืองรุ่งเรืองร้าน

๑ เรือรอปอเวลา

ก็เลื่อนเคลื่อนกลาไคล

๑ ลมเฉื่อยเรื่อย ๆ พา

รินรวรารวมวยผม

๑ ลมพัดไม่จัดจ้าน

เหมือนนยามเจ้าทราญไวย

๑ อากาศสอาดโปร่ง

แต่จิตคิดถึงศรี

นิกนำเจ็บดวงหทัย

ให้เล็งเหมาะจำเภาะดี

ไม่ผิดลำอุกนาวิ

บ้อมปรักแลหักพัง

หนึ่งนั้นบ้อมดุแขงขลัง

ค่านับองค์พระทรงศร

ปุชะนีย์ประนมกร

กลางวิมลชลธาร

ยังสมุทรทะเลปรการ

ตลาดของที่ต้องใจ

น้ำขึ้นมามากพอไป

ไปสู่ท้องทะเลม

กลื่นบุบผามารวบรวมย์

ที่เคยดมชมชื่นใจ

พอประมาณไม่แรงไป

พัตราเพยเชยฤดี

สบายโล่งกลางวาร

จิตจึงเหงาเศร้าอาดูร

เห่ชมปลา

โคลง

๑ ผูกปลาตาตาขท้อ	ทะเลหลวง
ดูชาติมัตสยาปวง	คู่เกล้า
ยิ่งดูยิ่งโถมทรวง	แสนโสภ
โอ้คนึงถึงเจ้า	จิตว่าเหว่ถวิล

กาพย์

๑ ผูกปลาตาตาข	ว่ายเกลื่อนกลาดทะเลหลวง
ดูชาติมัตสยาปวง	เคียงคู่เกล้าเฝ้าวนเขย
๑ ยิ่งแลชะเง้อพิศ	ยิ่งเศร้าจิตนิจจาเอ๋ย
ราวปลามาเสิร์งเหยย	ให้เรียมเศร้าเหงาวิญญา
๑ ปลาหูชอดชวน	หวลคำนึงถึงเคหา
คำนึงถึงแก้วตา	พธุน้อยผู้กลอยใจ
๑ กุเราเฝ้าวนจิต	คิดถึงมิตรชิดหทัย
เราอยู่คู่พิสมัย	เราทั้งสองครองคู่กัน
๑ เนื้ออ่อนอ่อนแต่ชอ	ฤๅเปรียบเนืองนางสวรรค์
นวลจันทร์ชอนวลจันทร์	ไม่นวลเท่าเจ้านวลแข
๑ กะพงเปรียบพงชฎ	อันแออัดในดวงแด
ห่างเจ้าเฝ้าท้อแท้	เหมือนบุกพงดงหน้ายหนาม

๑ โลมามาว่าขล่อ

วานมาหานงราม

๑ ตาเดี้ยวลคเลี้ยวล

เรีสร้างห่างแก้วตา

๑ ฉลตามตะกลามเหลื่อ

คูล้ายชายช่างเกี้ยว

๑ ฉลตามอันหยามหยาบ

น้องเราเจ้ากงเฉย

๑ นางนวลนกกทเล

นางนวลเปรียบนวลน้อง

๑ ดนกเส่นฉลาด

ร่อนเร่เหหันไป

๑ เปรียบปลาเหมือนเรือดำ

เล่นลอคคอดมาดี

๑ นางนวลบินลอยล่อง

ไวยิ้วเฉี้ยวโนบปลา

๑ ดนกฉกโนบปลา

สามารถอาจสังหาร

๑ อ้นกวิหคหาญ

ช่วยถ่อหนังสือไป

พอเห็นได้ไต้้น้งาม

ทรมสงวนชวนนางมา

ก็ย้งดีกว่าพี่ยา

สองตาแลแพ้ตาเดี้ยว

ว่ายตามเรื่อรวดเร็วเจี้ยว

เที้ยวคอยมองหาช่องเซย

เสี้ยที่ราบละเจ้าเอี้ย

มิให้ขู้ขี้กู่ครอง

บินร่อนเร่เหหันมอง

นกกฏเท่าเจ้านวลโย

เหมือนนอากาสะยานโคต

เที้ยวตรวจดูหมู่เอร์

เดินไต้้น้ำสาครศรี

เรือดำใหญ่ไต้บางครา

มองถนัดมัตตสยา

ไปกินเล่นเป่นอาหาร

ก็เหมือนนอากาสะยาน

เรือไต้้น้ำระย้าไป

เราขอวานบั้งเป่นไร

ถึงเรื่อนเจ้าเขาวพา

๑ พีราบเขาเถียงไว

นางนวลชวนเชิญมา

๑ กระไรช่างใจดำ

แดดจ้านิจจาเอ๋ย

๑ คำนึงถึงเจ้าพี่

เรศร้างห่างเหินชม

เขาก็ใช้ถ้อสารา

เป็นทูตาถึงนวลเชย

ไม่พึงคำเราบ้างเลย

เหมือนเพลิงรุ่มสุมอกกรม

ราวไฟจี้จ้ออารมณ์

ว่าเหวจิตคิดถวิล

๓

เห่ชมชายทเล

โคลง

๑ สี่ซังซังขอแล้ว

อย่าโกรธพี่จริงจัง

ตัวไกลจิตก็ยัง

เสนห์สนิทน้อง

อย่าซัง

จิตข้อง

เนาแนบ

นิจโอ้อาดูร ๓

กาพย์

๑ สี่ซังซังแต่ขอ

ขอแต่แม่ดวงใจ

๑ ตัวไกลใจพี่อยู่

ห่างเจ้าพี่แลหลัง

๑ บางพระนีกถึงพระ

แต่งตั้งยังสถาน

เกาชนั้นฤจะซังใคร

อย่าซังซังพี่จริงจัง

เป็นคุ่น้องครองยืนยัง

ตั้งจิตมิตรสमान

บุษณีย์ที่สักการ

แทบหวนอนขอพรครอง

๑ ผ่านทางบางปลาสร้อย

นักสร้อยสายเพ็ชรทอง

๑ บางนบุรีงาม

แลท่องเที่ยวเล่น

๑ อ่างหินน้ำอ่งหิน

โอ้วายุพาพาล

๑ เรือผ่านเกาะกระดาศ

จะเขียนสาราจิน

๑ ถึงอ่าวพุทธารวัน

คิดถึงพุทธารเจ้า

๑ คลุกพริกกับเกลือดี

เสร็จงานกลับบ้านมา

๑ ครั้นถึงทุ่งไก่อเตย

นิกยามเจ้าทราชมไวย

๑ เดินผ่านร้านดอกไม้

เคยชวนโฉมบุพิน

๑ เกาะขอเหมือนนขอเจ้า

แสร์ขอยบ่มิการ

๑ เข้าถึงสระหีบ

นิกยามเจ้าทราชม

จิตละห้อยละเหี่ยหมอง

คล่องศอเจ้าเข้ากะมล

อันออกนามว่าเมืองชล

ชลนัยน์ไหลลงธาร

ที่ยุพินเคยสนาน

จะอ้างว่างริมอ่างหิน

แม้สามารถจะฟังกิน

ตนาส่งถึงนางเยาว์

ริกริกสั่นสือกเรา

เคยเก็บไว้ให้พี่ยา

ไว้ให้พี่จิมพุทธาร

พอได้ลื้มชิมชอบใจ

ยังละเหี่ยละห้อยไป

ปรุงแกงไก่อให้พี่กิน

ก็ยิ่งไฝ่ใจถวิล

ชมดอกไม้ที่ในสวน

ยุพเยาว์อ่อนงศ์นวล

เพราะนึ้มเนื้อเหลือเลิศชม

รับหลบหลั่นกลิ่นลม

จัดผ้าจับลงหีบน้อย

- ๑ ขบวนเรือประพาศ ตูดาตาศกลาดเกลื่อนลอย
 ingsangdingningkoy จะต่อสู้ศัตรูผลา
- ๑ จอดห้อมล้อมเปนาง รอบเรือกัพระราชา
 duhemondeionsga อยู่ท่ามกลางหว่างหมู่ดาว
- ๑ ตูพลางทางรำพึง นิ่งคำนึงถึงเนื้อขาว
 nigingrusikraw ไปงานศึกพิลึกใจ
- ๑ แม่มีศึกสงคราม ถึงสยามในวันใด
 jamrakakthramwai ไปต่อสู้ศัตรูพาล
- ๑ เกิดมาเป็นชาวไทย ต้องทำใจเป็นทหาร
 rakjaekhaomaly ก็จำห้กรักรับไป
- ๑ จะยอมให้ไพร่ เขยิบย้ายแผ่นดินไทย
 chennnaisaiyui ไม่รักชาติศาสนา
- ๑ เพราะรักประจักษ์จริง จึงต้องทิ้งเจ้าแก้วตา
 jangrakrakdiema อาสาต้านราชริปู

เห่คราวญ

โคลง

๑ รอนรอนอ่อนนอกโอ	อัยฉุคต
สุริยพระมีดลง	หมดแล้ว
ยามมีดชดเย็นองค์	วายพัต
ยังตรึกนึกถึงแก้ว	พีเศราทรวงศัลย์ ฯ

กาพย์

๑ รอนรอนอ่อนอัยฉุคต	ทวันลงลับเหลียมผา
มีดคมลสนรยา	พามมีดมัวทั่วดวงใจ
๑ ชะเง้แลเทือกเขา	เปนเงาเงาอยู่รำไร
รำพึงคำนึงไป	ชวนให้นึกถึงดีกรม
๑ ตึกแถวเปนแนวข้าง	ถนนทางนครงาม
สว่างกระจ่างวาม	ด้วยไฟฟ้าอำเอี่ยมแสง
๑ อีกตามถนนหลวง	ไฟฟ้าดวงรุ่งเรืองแรง
สว่างกระจ่างแจ้ง	แสงสว่างราวกลางวัน
๑ ยามเย็นเคยเห็นคน	ขึ้นรถยนต์ขับอวดกัน
นารีที่คมสัน	ต่างขันแข่งแต่งยวนชาย
๑ ผ้าม่วงสีช่วงโชติ	เหลืองแดงโรจน์สีหลากหลาย
เสื่อแพรแลดอกลาย	ผ้าแพรห่มล้วนสมสรวย
๑ หน้านวนนวนแต่น้อย	แซมช้อยสมกับผมมวย
อาภรณ์ช้อยแซมด้วย	แววับวับพอจับตา

๑ ดูใครไม่ขึ้นจิต

ดูพลาททางจับตา

๑ ตาคำขำแก้วพี

พื้นขาวดราวม

๑ หนังสือฤๅเจ้า

ประเสริฐเลิศนาร

๑ กิจการในบ้านช่อง

ทุกสิ่งยอดหญิงล้วน

๑ ไม่เหมือนหญิงบางคน

มัวมุงย่งเต่งสาร

๑ ลำแดงแต่วิชา

ย่งนักชักพื้นเพื่อน

๑ น้องพิสนลาด

ช่างชวนและขวนยั่ว

เท่ามิ่งมิตร วนิดา

ชายตารักชักตาชม

พอสมดีกับสัณ

แก้วมุกดาน่ายินดี

พอควรอยู่แก่สัตรี

เจ้าไม่ทิ้งสิ่งที่ควร

เจ้าข้าของสิ้นทั้งมวล

จะขยันหมั่นการงาน

สาละวนไม่เข้าการ

จนลืมงานการบ้านเรือน

หนังสือบ้านแซเขื่อน

พุงสร้านไปจนไร้วัว

แสนสามารถในการครัว

ให้พี่ชิมลิ้มอาหาร ฯ

เห็บทชมเครื่องว่าง

โคลง

๑ เข้าต้มอมรสเปรี้ยว

เนื่อนกนั่มระคน

ร้อนรอนตักหลายหน

รสหลากหลาย รสเร้า

เค็มปน

ผักเคล้า

ห่อนเบ้อ

เร่งให้ไฟกิน ฯ

ภาพ

- ๑ เข้าต้มอมรสเปรี้ยว
เนียนนุ่มระคน
- ๑ เข้าต้มเนื้อโลกั่ว
มันเทศวิเศษนี้
- ๑ สาकुเม็ดใหญ่กลม
รสหวานชวนให้กิน
- ๑ ขนมหีบเจ้าช่างทำ
มะเฟืองเป็นเครื่องแกง
- ๑ ขนมหีบญวนใหม่
ทอดกรอบชอบกินมัน
- ๑ หมูแนมแกมเครื่องเรียม
พริกแดงแซงสอไว
- ๑ เมี่ยงค่าน้ำลายสอ
เข้าคลุก ๆ ใ้หนู
- ๑ เข้าตั้งกรอบถนาค
เข้าตั้งปิ้งใหม่มา
- ๑ อีกทั้งขนมหีบ
ละเลงแกงเหลือสรร
- ๑ แกงไก่ใส่เครื่องถนาค
เข้ามันมันแกมรส

ดิจริงเจียวเปรี้ยวเค็มปน
 ปนผักเคล้ารสเข้าที่
 ปนถั่วเขียวกลมเกลียวดี
 รสโอชาแสนน่ากิน
 แทนเข้าต้มสมถวิล
 สิ้นทั้งหมดรสเหลือแหลม
 ทั้งน้ำพริกมะมาดแกม
 รสเหนืบนุ่มชุ่มกัน
 ประกอบใส่วิเศษสรร
 เคี้ยวกรอบ ๆ ชวนชอบใจ
 หอมกระเทียมผักชีใหม่
 ใบทองหลางวางชิ้นหมู
 เมี่ยงสมอเมี่ยงปลาทุ
 น้ำพริกกลั้วทั่วโอชา
 น้ำพริกผัดละเลงทา
 จมุน้ำตั้งทั้งเค็มมัน
 เครื่องช่างเคล้าเข้าเหมาะกัน
 ชูโอชาไม่ลาลด
 คลุกขนมหินแบ็งสด
 ส้มตำเปรี้ยวชวนเคี้ยวกิน

๑ ลูกไม้ไต่โกแกว

สารพัดจัดให้กิน

๑ ทั้งหมดรสอาหาร

รสเหมาะเพราะมีอนาง

ล้วนเลิศแล้วสมใจจิ้น

เสมอได้ไม่ขัดขวาง

เปรี้ยวเค็มหวานไม่จัดจาง

แก้วพี่เกล้าเข้าชวนใจ ฯ

เห่ครวญถึงหนังสือ

โคลง

๑ เจียบเหงาเปล่าออกโอ้ออกครวญ

หยาบสมดุจดชวน

นอนอ่านอ่านยิ่งหวล

น้องพี่เคยเคียงข้าง

อ่านบ้าง

ใจโศก

ช่วยช้ชวนหัว ฯ

กาพย์

๑ เจียบเหงาเปล่าออกหมอง

จึงหยาบหนังสือมา

๑ อ่าน ๆ รำคาญฮือ

อย่างเราไม่เข้าใจ

๑ ภาษาสมัยใหม่

อ่านนักชักวิงเวียน

๑ แบบเก๋เขวภาษา

อ่านเบื่อเหลือกำลัง

๑ อ่านไปไม่ได้เรื่อง

แต่งกันแสนสิ้นเปลือง

คิดถึงน้องหมองวิญญา

แก้รำคาญอ่านเรื่อยไป

แบบหนังสือสมัยใหม่

ภาษาไทยเขาไม่เขียน

ของถูกใจพวกนักเรียน

เขาช่างเพียรเสียจริงจัง

สมมติว่าแบบฝรั่ง

ฟังไม่ได้คลื่นไส้เหลือ

ชักชวนเคื่องเครื่องให้เบื่อ

อย่างภาษาบ้านน้ำลาย

๑ โอ้อาณาไทย

คนไทยไฟล่กลั้มกลาย

๑ หนังสือฤาหวังอ่าน
ยิ่งอ่านดาลฤดี

๑ ลองหมาอ่านใหม่
สมมตบทละคร

๑ พุทโธ้อใจหาย
จบหมดบทกลอนไทย

๑ ทิ้งมวตล่วนเหลวแหลก
เรื่องเปื่อยเลื่อยรุงรัง

๑ กลับหันหาเรื่องดี
อ่านให้ ใจสบาย

ช่างกระไรจวนฉิบหาย

เป่นโศกบ้านำบัดลี

แก้รำคาญได้สักที

เลยต้องขว้างกลางสาคร

พะเอินได้เป่นบทกลอน

ขึ้นชื่อเสียงเฉวียงไว

เราเคราะห์ร้ายนี้กระไร

ไม่เป่นสำระขำมั่ง

ทุกแพนก่อนิจจัง

ทั้งถ้อยคำห้าหายบคาย

ที่เอาไว้ ใกล้เคียง ๆ กาย

หายง่วงเหงาเศร้ากรรมล ๖

เห่เรื่องนางสีดา

โคลง

๑ แดงปางนางเน่งน้อย สีดา

ถูกยักษ์อัปราคษณ์พา ห้างห้อง

พระรามพระโอรธา ยักษ์โหด

พระจิงยกพลก่อ้ง กักเข้าไปรอนญ ๗

ภาพย์

๑ กล้าวปางนางสีดา

ลักพาไปธานี

ถูกพญาทศศัรย์

จึงเกิดศึกพิลึกหาญ

- ๑ เหตุสุรปนา
มุงพระอวตาร
๑ เสรแสงจำแสงกาย
ไปเกี่ยวเกี่ยวลลอลอง
๑ พระองค์ผู้ทรงศักดิ์
หญิงชั่วมัวโมหัน
๑ นางยักษ์เข้าหักหาญ
น้องรักพระจักรี
๑ พระตัจจุหมกมัน
ทาสาแสนสาผาญ
๑ ไปชวนทั้งทูลณัชร
ยักยาปราชัย
๑ เดือดดาลนางมารบ้า
กลอกกลับแสนอัปรี
๑ ท้าวยักษ์ ได้ ฟังความ
ให้ คึดพิศมัย
๑ ไข่มารจำแสง
พอบพบประสบตา
๑ ทูลวอนขออ่อนง้อ
จนองค์พงษ์นรินทร์
- บำกามาแสนสาผาญ
ให้เป็นพัวเพื่อตัวครอง
ให้เฉิดฉายนวลลอลอง
พราภพฐผู้ เคียงกัน
ไม่จงรักด้วยกับมัน
มันจะพาเสียราศี
ราญสิดายอดนารี
จึงบำราบปราบนางมาร
อีกทั้งพันहुแหลกลาญ
ก็รีบรู้หลักหนีไป
มาราญร อนุภวนัย
ไม่ทนพระบารมี
วิ่งไปหาทศศีรัษ์
สาระแนยุแหะไป
เหมือนไฟกามจ่อใจ
ไผ่องค้องค์ สิดา
แปลงเป็นกวางร่างโสกา
สิดาเจ้าเผ้าถวิล
ต่อสมเด็จพระจักริน
พระเกรงน้องจะหมองหมาง

- ๑ จับศรสุรพล
ให้ ลักษมณ์พักอยู่พลาง
- ๑ มารัจกรันถูกศร
เรือกลักษมณ์อนุชา
- ๑ ยุพินยินเสียงมัน
ใช้ ลักษมณ์ รีบสู้คง
- ๑ ครานั้นทศศรัย
เข้ามาหาหนกราญ
- ๑ กล่าวคำรำเกลี่ยกล่อม
พูดไปไม่โยคี
- ๑ ยิ่งขัดยิ่งกลัดกลุ้ม
พาล่องฟองเวหน
- ๑ พระรามกลับศาลา
องค์พระอวตาร
- ๑ ขวนพระอนุชา
เดินพลางแลครวญพลาง
- ๑ ช่วยลูกพระอาทิตย์
กำแหงพระแสงศร
- ๑ สุกْرِพจึงจัดพล
เพื่อพระอวตาร

เสด็จขึ้นไปตามทาง
 เป็นผู้เฝ้าเจ้าสีดา
 ทำเสียงอ่อนด้วยมารยา
 มาช่วยพี่ที่ในพง
 ก็สำคัญเคลือบเคลงหลง
 ช่วยองค์พระอวตาร
 จึงได้ทีเหมือนใจพาล
 จำแลงร่างอย่างโยคี
 นางไม่ยอมฟังวาที
 พิชเพลิงกามยิ่งลามตน
 เข้าโอบอุ้มนฤมล
 สู่ลงภาชานีมาร
 ไม่เห็นหน้ายอดสงสาร
 ก็แสนโศกวิโยคนาง
 รีบลี้ตาในเถื่อนทาง
 จนประสบพบพานร
 รณชิตชิงนคร
 ต้องพาลชั่วหลาน
 พร้อมพลพลทวยหาร
 ผลิตาญขุนราพณ์ปราบลงกา

๑ เกิดศึกพลิกเดช

ชิงรักหักทวนพา

๑ ยุทธแย่งแย่งสีกา

แย่งดินถีนถกกล

ก็เพราะเหตุด้วยสีกา

ให้ประยุทธ์สุดเรื้องรณ

ยังอุส่าห์ยอมเลียบนม

ฤจะห้วงหวงช้วน ๑

เห่เรื่องพระร่วง

โคลง

๑ นึกถึงพระร่วงเจ้า

แก่นพวกขอมจัญไร

ทนงคิดจงใจ

กระเดื่องเดชะท้าว

จอมไทย

โหดท้าว

กษัตริ

ร่วงผู้ผดุงเสียม ๑

กาพย์

๑ นึกถึงพระร่วงเจ้า

ดำรงทรงราชย์

๑ คึงแก่นขอมอัปรี

จะคิดทำสงคราม

๑ พระจึงคิดอุบาย

เอาเปรียบบุรชน

๑ จักไม่สานชลอม

จึงตักเอาน้ำมา

๑ ความรู้ถึงภูธร

จึงให้ให้โยธิน

ผู้ผ่านเผ้าประชาไทย

ในละโว้โอเอี่ยมงาม

มันกดขี่ชาวสยาม

ฤก็อ่อนหย่อนแรงพล

และยกย้ายด้วยเล่ห์กล

ด้วยว่องไวให้ปรีชา

รูปกลมกล่อมเอาชนยา

สำเร็จได้ตั้งใจจิต

นครขอมจอมนรินทร์

กรีธาทัพมาจับตัว

๑ พระร่วงเสด็จกลับไป

โมหันอันมีดมัว

๑ เชื้อฤทธิอิทธิกำแหง

จ้านงจงใจหมาย

๑ ค่วนไปให้ลลับ

ถึงกรุงสุโขทัย

๑ พบพระรูปหนึ่งไซร้

จึงไหว้และไต่ถาม

๑ พระร่วงภิกษุรู้

จึงตอบประวิงไป

๑ แล้วรีบเรียกโยมวัด

เคโซโง่หนักหนา

๑ ชาวเมืองก็เลื่องกา

ไพรีฟ้าประชาชี

๑ ชีบาเสนามัตย์

เชิญทรงดำรงฉันท

๑ พระร่วงรับคำเชิญ

จึงทำภีศกการ

๑ ต่อมาราชาคิด

กู่แคว้นแดนกรุงไทย

เคโซไชยคิดว่ากลัว

ไม่เข้าใจในอุบาย

จึงปลอมแปลงจำแลงกาย

ไปสังหารพลาญเจ้าไทย

ดูราวกับดำดินไป

เข้าสถานลานอาราม

ขอมจัญไรไม่รู้ความ

ถึงร่วงเจ้าเธออยู่ไหน

ว่าศัตรูไม่รู้แน

ว่าจรรอพอเธอมา

มาจับมัดขอมพาลา

ก็แพ้พระบารมี

เสียงเฮฮอทั้งธานี

ไปเฝ้าองค์พระทรงธรรม

อภิวาทนับังคมคัล

สุโขทัยอันไพศาล

ดำเนินสู่ราชฐาน

ขึ้นผ่านเฝ้าเป็นเจ้าไทย

รณชิตขอมจัญไร

ให้พื้นเื่อมเงื่อมมื่อขอม

๑ ทุกแคว้นแดนนิคม	ก็นิยมระยอบยอม
ทั้งหมดประณตน์อัน	นอบพระร่วงปวงพ้านัก
๑ นึกถึงพระร่วงฤท	ธิมหิทธิวิสิฐศักดิ์
นามเพราะคุณเหมายนักร	เป็นนามาแห่งนาเว
๑ พระร่วงเรือบหมาย	ไว้ถวายพระภูมิ
ชื่อชื่อโชคดี	จงประสพเรือบไทย
๑ ยามใดใช้แย่งยุทธ์	ฤทธิรุตจงเกรียงไกร
เหมือนร่วงขุนหลวงไทย	บาราศักพิลึกหาญ ฯ

เห่เรื่องข้อมรบกระบวนเรือ

โคลง

๑ ไตรมโครมละครกรีน	ครั้นคราน
ป็นใหญ่ยิงประหาร	ศึกข้อม
ข้อมรบเพื่อชำนาญ	เชิงประชิด
ยามอรินาห้อม	จักสู้เสือกขลัง ฯ

กาพย์

๑ ไครม ๆ เสี่ยงครั้นกรีก	เมื่อยามศึกครั้นครานดัง
ป็นดังปึงปึงบั้ง	ดังสนั่นลั่นสาคร
๑ เรือตอร์ปิโดไว	เด็ดลอดไปไม่สยอน
วิ่งจี้ไปรอน	ราญเรือป็นเสี่ยงครั้นคราน
๑ เรือป็นต่างจอตชุม	เห็นตะกุ่มในท้องธาร
รอไว้พอได้การ	จึงต้านต่อตอร์ปิโด

- ๑ เรือตอร์ปิโดวิ่ง
เรือปืน ๆ โต ๆ
- ๑ อาศัยความมืดมด
สว่างในกลางวัน
- ๑ เรือเล็กเหมือนเด็กน้อย
ต้องรอพอเหมาะดี
- ๑ จะเข้าไปตรง ๆ
ให้ คีมหลายลำ
- ๑ นาฬิกาตำรวจ
บัดนี้นาฬิกาไทย
- ๑ แต่คุณการซ่อมสัก
ชาวไทยถึงใจหาญ
- ๑ คนไทยอย่างไรท่าน
ไหนทำใจเบา

รวดเร็วจริงวังอะโฮ
ยิงปืนใหญ่มีใครทัน
จึงประจัญได้เข่งขัน
ฤาจะกล้าเข้ารวี
ได้แต่คอยดูท่วงที
ผู้ใหญ่เผื่อเหมือนจิ้งทำ
คงต้องปืนครึ่นกระหน่ำ
จำต้องมีไฟเลี้ยงไป
จึงจะกวาดไปทันได้
หาถ้าไหนไม่พอการ
ยังต้องนี้กร้อนรำคาญ
ไม่มีเรือเหลือสู้เขา
ไม่รำคาญหรือไทยเรา
จะไม่ช่วยกันด้วยฤา ๆ

เห่ชวนเข้าราชนาวิธสมาคม

โคลง

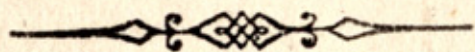
- ๑ ขอชวนกันช่วยเรา
เร่งเพาะความนิยม
นาวิธสมาคม
ชวนพวกไทยทั่วหน้า

ระดม
อย่าช้า
ชวนชัก
บักเร้วกันสยาม ๆ

กาพย์

๑ ขอชวนกันช่วยเรา	พวกไทยเรารับระดม
เร่งเพาะความนิยม	อย่าชักช้าจะล่าไป
๑ นาวิสามาคม	แนะนำกันชาวไทย
ชวนกันพลันพร้อมใจ	ล้อมรั้วกันกันสยาม
๑ บนนกมีทหาร	คอยเร่งราษฎรสงคราม
เสือป่าสง่างาม	คอยช่วยรบบรรจบพล
๑ ยิ่งว่างแต่ทางเรือ	เพื่อป้องกันชั้นผจญ
ทางที่วิฤชล	ไร้กำลังตั้งรักษา
๑ จะทิ้งนั่งเฉยอยู่	เหมือนประตูเปิดไว้ร่า
ศัตรูจู่โจมมา	ฤจะสู้ศัตรูไหว
๑ อย่าเหม่อเผลอเรือเพลิน	เราขอเชิญช่วยรื้อใจ
ทำเหินเหินหนีไป	จะลำบากยากใจเรา
๑ ศัตรูเข้าสู้ได้	จะเอาไฟเที่ยวจุดเผา
เรือนชานลานเป็นเผา	ทรัพย์สินสมบัติพลัดกระจาย
๑ ลูกเมียจะเสียหมด	ทรมานเป็นฉิบหาย
เราอยู่ดูน่าอาย	ตายดีกว่าอย่าเสียศรี
๑ ดิ้นเถิดเราเกิดมา	เป็นไทยอย่าให้เสียที
ช่วยหาหนาวามิ	กำลังจันไว้กันเมือง

พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์
ทรงเมื่องานพระบรมราชาภิเศกสมโภช พ.ศ. ๒๔๕๔

โคลง

๑ พระเสด็จยฺยาตรขึ้น
พร้อมพร้อมพลนา
ถวายวันทียหรรษา
เรือกระบวนต้นซ่อม

พลับพลา

แวดล้อม

สันแต่่ง

เห่ซ่อมพายถวาย

กาพย์

๑ พระเสด็จยฺยาตรยังยับ
พร้อมพร้อมพลนา

ขึ้นประทับบนพลับพลา

มาน้อมเกล้าเฝ้าบาทบงสุ

๑ โสมนัสจัดถวายคำ
แต่่งไฟไฟพายลง

เรือจำนำที่นั่งทรง

ส่งเสียงถวายพายเพียงบิน

๑ สุพรรณหงษ์ทรงพู่ห้อย
เพียงหงษ์ทรงพรหมินทร์

งอนชดช้อยลอยหลังสินธุ์

บินแต่ฟ้ามาสู่บุญ

๑ ผจงจัดประภัสสรไชย
ลายเด่นเห็นตั้งคุณ

หลาววงดไมแลอ่อนลมุน

ทอ้งคำขลับจับทองวาว

๑ เรือนันตนาคราช
ปากอำเขี้ยวตาพราว

กลาดหัวเสียดตัวเหยียดยาว

ราวนาคราชอาศน์นารายณ์

๑ บุษบกบัลลังก์ลอย

แสงไฟส่องแสงฉาย

๑ พระยศให้ยิ่งยง

พระเดชกันต์สักร

๑ พระองค์ทรงเฉลิมฉัตร

ประชาชีต่างปรีดา

๑ คนตรมี่อิงอล

ให้อีกก็กก้องโพนม

๑ กริษาพละนาเวศ

เหิมหันชนกระมล

สุกสีพลอยงามพร่างพราว •

พายขึ้นล่องร้องถวายพร

พระเกียรติจงเกริกดินดอน

พระคุณถนุพันเกษ

เป็นศรีสวัสดิจอมขัตติยา

สมโภชเจ้าฉาวครันโครม

ก้องกาหุลพลเห่โหม

โสมนัสชื่นรื่นเรืองพล

ฉลองพระเดชคุณเจ้าตน

ยลมัจฉาสารพันมี

โรงพิมพ์กลุ่ไทย จังหวัดพระนคร
วันที่ ๒๖ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

